

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. III. Tres excerptorum classes faciendæ, suis cuique assignandus
index.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Leges ad potè dicamus, quomodo sit excerptum. Leges ad A
Excerptum methodum præmitto.

Excerptum,

1. MATVRE.
2. CVM IVDICIO.
3. ASSIDVE.
4. SELECTA & NOTATV DIGNA.
5. EXCERPTA subsecivis horulis RELEGE.
6. EDISCE quædam, non tantum EXSCRIBE.
7. FINEM studiorum ATTENDE.

Singula hæc paucis explicio, & quid hæc leges sibi velint, summam ac breviter instillo.

1. Excerptum maturum

1. EXCERPTUM MATVRE. Si fieri potest, à puero, & ab annis vegetioribus in hanc curam tota mente incumbe. Tardè namque copiosior erit supellex, quantum studium huius industria fuerit diuturnius. Ut illis, qui ad fiduciam designantur, jam in ipsis cunis datur plectrum, & laqueata citharæ nondum omnino soluta compages, ut infantibus ipsa lux non sit antiquior, quam paternæ artis rudimentum: ita conducit hoc studiorum genus quam maturitatis inchoare. Nil tamen obstat quin senex & grandævus hoc artis compendium ordiatur. Præstat lenius, quam numquam incepisse.

2. Cum iudicio.

2. CVM IVDICIO. Hic Rhodus, sic saltus, hic omnis Excerptorum cardo vertitur. Quid transeas, quid Excerptas, è quibus auctoribus, quo titulo præfixo, quo lemmate adscripto, quæ classe quidvis recipias, noveris. Iudicium huic rei aptum hic commonere, non autem dare possumus. Absit iudicium, & labor ceteroqui utilissimus non multum commodabit: iudicio res fiat, & laborem fructus non leviter superabit. Vitii est omnia & obvia quævis excerptere; sed longè majoris est vitii nihil excerptere. Malim te in illam, quam istam culpam incidere. Hic ergo sæpius monendum sumus: Quod facis, fat cum iudicio.

3. Assidue.

3. ASSIDVE. Nec tantum lecta, sed etiam audita, quandoque etiam visa, in Notis referenda. Dicere solebat natu major Plinius: Nullum esse librum tam malum, ut non aliqua ex parte prodesset. Stylus itaque numquam è manibus dimitendus, & scribendi assiduitate, quod initio difficile videbatur, in naturam mitiorem cogendum: veluti feras cernimus sæpius manu plausas saltus & memora deducere. Quanto constantior fuerit hæc studendi sedulitas, tanto major erit excerptendi agilitas. Omni ergo lectioni miscetur enotatio. Nec ullum censuerim legendum librum, quin simul etiam excerptum.

4. Selecta & notatu digna.

4. SELECTA & NOTATV DIGNA. Nec enim omnia, ut dixi, in Notis trahenda. Quod obvium, quotidianum, protritum, millies decantatum est, sine damno transiri potest. Quamvis non raro in communissimis hallucinemur: nam licet ea sciamus, auctorem tamen, & librum, librique caput, aliæque rei attributa ignoramus. Ideo multa non quasi nota & invulgata spernenda, sæpe nec communissima negligenda sunt. Illos, qui hac in re nimii, & obvium quidvis in Excerpta rapiunt, perstringens Gellius: *Græci maxime, inquit, multa & varia lectitantes, in quascumque res inciderent, albæ, ut dicitur, lineæ, sine curâ discriminis, solam copiam sectati convertebant.* Ergo selige, & excerpte.

5. Excerpta horulis subsecivis relege.

5. EXCERPTA horulis subsecivis RELEGE. Ad sequentem lex ista spectat. Sic enim memoria firmatur, quando non solum exscribimus, sed exscripta, cum oportunitate, relegimus. Sic plerumque omnia & voluptati erunt legere, & cultui legisse, & usui meminisse. Incredibile dictu est, quantum mixtura hæc lectionis, memorie, scriptio ad omnem studiorum facultatem conferat. Qui nullas hoc genus vigilias vigilarunt, vix unquam eruditionis medioeritatem superarunt. Vigiliis hic opus est, non militatibus & rigidis, sed Socraticis & teinini non facilibus.

6. EDISCE quædam, non tantum EXSCRIBE & RELEGE, idque memoria colenda, quæ augetur, cum frequentius exercetur. Idcirco illustriora non tantum scribenda, & Notis inferenda, sed insuper etiam edificanda iudicio. Non enim cum Excerptum dico, excitationem memoria negligendam censeo. Alterum ab altero juvetur. Memoria opitulentur Excerpta, his illa suppeditat adjumentum. Hinc ista in familiaritatu, colloquiis cruditis, scribendis literis, disputationibus privatis & publicis dextrè misceri possunt, quò altius memoria inhaereant.

7. FINEM studiorum ATTENDE. Cum hoc Excerpta sunt committenda. Nam aliter Philologus excerptim aliter Orator, aut Concionator, aut Jurisconsultus, aut Astronomus, aliter Medicus, aut Theologus. Ad sua quisque studia hæc annotandi operam attemperet, quod brevi uberius dicemus.

CAPVT III.

Tres Excerptorum classes faciendæ, suis cuique assignandus Index.

Hic Faustine, seridè velim animum advertas. Id jam docendum, quod principio maxime visus es excerptere. Modus excerptendi nunc tradendus est. Tres assignandas classes, & suum cuique Indicem assignandum. Quidquid enim notatu dignum videtur, aut in LEMMATA, aut in ADVERSARIA, aut in HISTORICA Excerptum. Singulas classes sub aspectu dabo. Nunc eas breviter, ne peregrinæ videantur voces, explicio.

I. Classis, LEMMATA. Sic appello. Huc spectat, & in hanc classem referendum, quidquid historia non est, & fuscè non exferibitur, sed annotatur tantum auctor, liber, caput, vel paragraphus, pagina, &c. Additis subinde vocalis seu clausulis: *Hic breviter, iste fuscè, ille optime.* Huc præcipue spectant virtutes, vitia, omniaque alia, quæ in sermonem familiarem adduci solent. Exempli gratiâ: Cælum, Sidera, Meteora; item Beatitudo, Cælestes, Elementa, Animantes, Volucres; Quadrupes, Pisces, Arborea, Montes, Metalla, Bombardæ, Horologia, Campanæ, Musica, Coronæ, &c. Infinita talia, quæ disceptationi hominum subijciuntur. Sed speciem Lemmatum sub oculos ponam singulari capite.

II. Classis, ADVERSARIA. Hoc illis do nomen. Huc spectat & in hanc classem enotandum, quidquid historia non est, sed tamen (nota discrimen à priore) paullo fuscius exferibitur. Additis pari modo, auctore, libro, capite, pagina, &c. In hanc classem potissimum referuntur Ritus prisca, Epitaphia, Descriptiones insigniores, Sententiæ, vel Dicta uberius explicata, Rara, Admiranda, Nova, Vetera. Si tamen hæc, ut dixi, non sint historia, & plusculis verbis excerptantur. Exempla horum infra dabimus, ut nemo sit, qui ea non facili negotio capiat.

III. Classis, HISTORICA. Sic classem tertiam vocemus. Huc spectat, & in hac classe collocandum, quidquid historia est, vel (ut pueri loquuntur) exemplum, sive id fuscius exferibatur, sive non: notatis pariter auctore, libro, capite; diligentiores etiam paginam obsecrant. Tribus his classibus triplex accommodandus est index in libro chartaceo, sed separato, ut docebitur.

Hæc classes ita constitutæ sunt, ut quidquid in lectione occurrit excerptum, notatu dignum, in unam illarum possit excerpti. Quidquid enim historicum est, ad HISTORICA: quidquid historicum non est, sed vel ritus prisca, vel simile quid, & cum explicatione aliqua videtur inscribendum, ad ADVERSARIA spectat. Quidquid aut historicum non est, sed virtutum, vel res aliqua quæcumque, de qua possit institui sermo, ad LEMMATA pertinet; si quidem auctor tantum sic

fit notandus, qui ejus rei mentionem faciat. Res erit clarissima, ubi non auribus tantum, sed & oculis loquimur. Hac autem enotandi methodo, vel centum, vel sexcentos auctores diversorum idiomatum die uno legere possum ordine profus imperturbato. Nam in dictis tribus his classibus nihil attendendum ad ordinem: quo res loco venerit, eo recipiatur; in solo indice ordinata series Alphabeti observanda. Nec opus magnis chartarum voluminibus, modo unus liber chartaceus triplici destinetur Indici. Ceterarum trium classium quævis à quaternione duplicato faciet initium. Cum duplicatus hic quaternio fuerit impletus Notis, alius atque alius ei addendus. Nunc singulas classes istas oculis exhibeo; idque practicè profus & mechanicè (da veniam fuliginosis vocalis) aliter certè hæc talia non capiuntur.

CAPUT IV.

LEMMATA quæ ratione sunt faciendâ.

VT promissis stem, Faustine, institutionem planè practicam, atque mechanicam accipe. Duo sunt quaterniones chartæ, complicati in quarto (ut bibliopolarum officinæ loquuntur) sibi inter inserti, habeantque latiores paulò margines; his præfige titulum, **HEMATA**. En tantillæ molis est Excerptis initium dare. Si duos tantummodo quaterniones habeas, sat chartarum, sat libri est. Ubi duos quaterniones illos impleveris, alios illis atque alios appone, prout multum exceperis. Ita hæc res in infinitum potest crescere sine ullo chartæ dispendio. De indicibus infra singillatim agemus. Habemus chartam rei destinatae idoneam; præfixa frons est, **LEMMATA**. Jam inscribendi modum, & ipsa **LEMMATA**, seu titulos Lemmatum, nullâ ordinis ratione habitâ subjungo. Exempli gratiâ.

LACRYMÆ, & quidquid ad illas. De his Cæsar Baronius tom. 2. an. 253. numero 80. & an. 254. nu. 55. Thamus idoli concavi oculi infusum plumbum, & accensus intus ignis, ut idolum flere videretur. Hieronymus Prædicator tom. 1. in Ezech. cap. 8. sine omnino. B. Genovefa quoties cælum suspiciebat, flebat. Zacharias Lippeloo tom. 1. die 3. Jan. De Annibalis trisa inter flentes, Livius lib. 30. fine. De lacrymis Chrysolotomus hom. 1. in Epiphani. Domini. Pererius tom. 4. in cap. 37. Genes. vers. 33. Psalm. 118. vers. 136. Vide Commentatores Bellarminum, Lorium, alios. Eleganter dictum: Nimum risus pretium est, si cum probitatis impendio constat. Cum in arce Apollinem triduo lacrymasse duo ædificii Romæ nuntiarent. Livius lib. 43. Perseus pro concione dicturus lacrymis impeditur. Livius l. 44. fine, & l. 45. initio. Sortis humanæ memor lacrymat Æmilus. Juliana virgo Martyr potest lacrymis extinguit, Lippeloo die 16. Feb. De lacrymis Athanasie idem 26. Feb. Ericius calidis aquis necatur; ita dæmon lacrymis. De lacrymis Bellarmin. lib. 2. de Penitentia c. 11. De divinæ Matris lacrymis juxta crucem stantis, Deltrius in Opere Mariano, factâ lectione 4. propius finem, ubi de pulchritudine Christi. Soror in sororis funere sanguineas lacrymas fudit, idem Deltrius Polemicâ 2. Marcellus expugnatis Siraculis fleuit. Valerius Max. l. 5. c. 1. Jul. Cæsar illacrymavit capiti Pompeii hostis capitalissimi, ibidem. Lacrymæ legati ad Deum; Lacrymæ, oratio sunt efficacissima, Maldonatus in c. 2. Joan. v. 13. De Xerxis lacrymis, spectato exercitu, Valerius lib. 9. c. 13. Alexander Macedo illacrymat funeri conjugis Darii, Curtius lib. 4. post med. Darius etiam velato capite diu plorat. Lacrymæ viduarum ex oculis in cælum subsiliunt, Ecclesiastici cap. 35. v. 17. ad v. 20. illustris locus. Regius puer fleuit quòd mensulam in qua Darius comederat, Alexandri pedibus subiceret. Curt. lib. 5. Alexandro Magno occurrunt quatuor millia Græ-

corum, quorum alii pedibus, alii manibus, auribusque muti, frontibus inusti lacrymas lacrymando provocant. Curtius lib. 5. Crocodili lacrymæ, quales apud Darium Nabarzanis & Bessi. Curtius lib. 5. propè finem. Ubi simulatissimis lacrymis rex etiam illacrymavit. Alexander obortus lacrymis queritur de milibus in patriam redire cupientibus. Idem lib. 6. initio. Exercitus omnis lacrymatur. l. eodem med. & l. 9. post init. Alexander super Clyti à se intercepti corpore acerbe plorat, Idem lib. 8. initio. Cum Perdiccas diademâ vestemque Alexandri cum armis & annulo sibi tradito in sellâ regiâ posuisset, illorum aspectu omnibus oborta lacrymæ integraverunt luctum. Curtius lib. 10. *Observa, Faustine, non tantum lectum à me Curtium, sed etiam excerptum. Illud etiam nota, nil horum de lacrymis in indice Curtiano positum. Inunc, & indicibus fide, quos actò laudasti. Sed perge.*

De risu Sardorum misto lacrymâ, Pacatus in Panegyri ad Theodosium. De lacrymis Christi, Maldonatus & Alvarez tom. 1. de virtâ Spirit. Hieronymus Natalis die Palmarum. Francisc. Borgia in opusculis. Alii. De lacrymis copiosè & bene Alphonsus de Horosco, in Horto sacro, c. 21. c. 22. c. 23. c. 26. Azor. tomo 1. l. 3. cap. 14. Cæsar Sylvius Commentarij in 12. tabular. leges, cap. 24. Homo cum primùm plorat, vigilat; cum primùm in cunis ridet, dormit. Cardanus l. 8. de Rerum varietate cap. 43. propius finem. De singulari dono lacrymarum in viro Religioso. Joan. Nider. l. 4. de Formicis, cap. ult. Brasilienses carorum adventum, circumdatis collo brachiis, appresso ad pectus capite, cum effusâ comploratione, altiusque suspiriis primùm excipiunt, viz laborem & incommoda commiserantes: momento dein sicant oculos; habentque lacrymas in potestate. Maffei lib. 1. histor. Ind. De virgine per lacrymas curata, Bredenbach. l. 4. Collat. laerar. c. 7. De primis lacrymis infantis, Guevarra *zetteringer*. De lacrymis & illarum origine, Guevarra l. 1. epist. materteram super catelli funere consolans. Narses qui Galliam subegit, Germanos vicit, numquam pugnavit, quin priorè proximâ nocte fleverit. Ibid. Non absurdè dixit Regina Ehiquti mater: Dignum est ut fleant sicut femina, quia non pugnaverunt sicut viri. Guevarra lib. 2. epist. Ubi de regno Granatenâ. De lacrymarum & fletus utilitate, l. 3. epist. Ptolemæus Philadelphus Ægypti Rex, cum ei libri sacri, quorum magno desiderio tenebatur, literis aureis descripti portigerentur, ingenti lætitiâ velut ebrius illacrymavit ubertim. De la Cerdâ in lib. 1. Virgilii, Versum, Constitit & lacrymans, &c. Alexander Aphrodis. Problem. l. 1. c. 32. Lacrymas Orphei, & quæ similis notæ sunt, etianleo. De piis lacrymis Messret serm. 1. Dominic. 1. post Epiphani. & feriâ 6. post Domin. Oculi, & feriâ 4. post Dom. Lætare. De tyranno qui primò sermones, dein nutus, tandem & lacrymas verabat, Philipp. Bosquier. in Arâ Cæli Conc. 23. c. 1. Imago Crucifixi per aliquot dies visa flere. Henricus Spondanus anno 888. n. 5. Ramirus rex sub vitæ finem cum lacrymis clamavit: Nudus egressus sum, &c. Spondanus anno 950. Ortho III. Imperator palam lætus erat, sed ob monita Beati Heriberti occultè ingemiscebat & flebat. Spondanus anno 1071. num. 7. *Hunc compendii causâ nomino, qui Cæsaem Baronium traxit in compendium. Sed ulterius paululatim.* Hipponensis Virgo, cum se oleo perunxisset, cui pro illâ orans presbyter instillaverat lacrymas suas, mox à dæmonio sanata est. August. tom. 5. l. 22. de Civit. c. 18. mihi pag. 298.

Pachomius nocte rotâ sudans & lacrymans oravit, ut manè rivuli cernerentur in pavimento. Heribert. Rosweyds lib. 1. in illo cap. 15. plura c. 38. & 52. Quidam per annum integrum seipsum dessevit. Sebast. Baradius tom. 1. lib. 10. c. 17. De lacrymis in oratione, Dux spiritualis Ludovici de Ponte part. 1. tract. 1. c. 17. maximè